

УДК 02:061.2(497.11)"2005/..."(047.53)

02:929 Вранеш А.(047.53)

02:929 Вучковић Ж.(047.53)

02:929 Нинков Ј.(047.53)

02:929 Трифуновић Б.(047.53)

<https://doi.org/10.18485/bibliotekar.2022.64.2.3>

СТАРО ДРУШТВО ЗА НОВИ ВЕК: ИНТЕРВЈУ СА ПРЕДСЕДНИЦАМА И ПРЕДСЕДНИЦИМА БИБЛИОТЕКАРСКОГ ДРУШТВА СРБИЈЕ ПОВОДОМ ЈУБИЛЕЈА

Током 75 година постојања (или безмало сто, уколико се иде до почетка организованог повезивања библиотекара у Србији¹) наше струковно удружење у више наврата је изнова разматрало своју улогу и сврху (данас бисмо рекли визију и мисију) не само у ужем пољу библиотечке делатности већ и у ширем друштвеном контексту. Потребу да се сопствена функција редефинише изазивали су различити фактори – неки су специфични за државе и друштва у оквиру којих је удружење функционисало, други су мање-више глобално утицајни. Сваки од тих „кризних” момената подразумевао је прећутно или сасвим отворено довођење у питање оправданости постојања удружења библиотекара, као удружења које повезује

¹ Секција Београд Друштва југословенских библиотекара основана је 4. априла 1931; одлука о оснивању самог Друштва донета је на конференцији коју су библиотекари Универзитетске и Народне библиотеке у Београду одржали 20. новембра 1929; рад Друштва званично је потврђен 1930. односно 1931, када су релевантна министарства Краљевине СХС потврдила *Правила Друштва југословенских библиотекара*. Ново Друштво библиотекара Народне републике Србије основано је 14. децембра 1947, а званично постоји од 16. јануара 1948, када је Министарство унутрашњих послова ФНРЈ донело решење којим се рад Друштва одобрава. Детаљније у: Биљана М. Ђурашиновић, „Друштво југословенских библиотекара: деловање и дometи”, *Чийалишће* год. 13, бр. 25 (2014): 2–10; Гордана Стокић Симончић, „Друштво југословенских библиотекара и Библиотечарско друштво Србије: континуитет професионалног удруживања”, *Чийалишће* год. 16, бр. 31 (2017): 56–61; Богдан Трифуновић, „Оснивање и прва година рада Друштва библиотекара НР Србије: 1947–1948”, *Библиотечар*, бр. 2 (2017): 9–50.

и (потенцијално) уједињује индивидуалне актере, а не установе и друге колективе. У том смислу, инспиративним ми се учинио један извештај о раду с краја седамдесетих година 20. века, у којем се, између осталог, каже: „Полазећи од мишљења да стручно удружење има своју сврху постојања само ако задовољава одређени интерес својих чланова, односно појединаца стручњака, наш Савез се почео бавити анализом интереса библиотечких радника и утврђивањем које од њих треба да задовољи.”² Тадашњи одговор на питање о сврси Друштва, могло би се рећи чак и симптоматичан одговор, била је афирмација, тачније помоћ у афирмацији личности библиотекара у радној организацији, али и изван непосредног радног колектива.

Које пак по Вама, интересе или потребе библиотекарâ као радника и професионалаца Друштво у данашњем друштвеном и професионалном контексту треба/може да задовољи и да ли то заиста и чини? Које потребе и да ли само професионалне у најужем смислу треба да мотивише код својих (потенцијалних) чланова?

Александра Вранеш: „Што у књизи више превлађује један принцип, где се сви факти нижу један из другог – личи на фино ткиво, ћилим, у ком се само целина види, а поједини конци из којих је састављен тако су уткани и уплетени да се и не виде, и губе се у тој целини. [...] По томе штогод је нека целина савршенија, појединости из којих је она састављена, мање се виде и обратно.”³

Библиотекарско друштво Србије за мене је фино, педантно, савесно, посвећено и зналачки успостављана целина, коју су од 1948. до данас формирали професионалци, библиотекари и књижничари, поносни што доприносе развоју библиотекарства као науке и библиотечно-информационе делатности, спремни да уче и да несебично другима, колегама и корисницима, преносе научено. Ниједан лексикон, библиографија, записник, архивска грађа, нити историјски прегледи, усмено или писано сећање не могу бити довољно целовити да препознају и са дужном

² „Годишња скупштина Савеза библиотечких радника Србије (25. 10. 1979): извештај о раду од јуна 1978. до септембра 1979. године”, *Библиоџекар* год. 31, бр. 4–6 (1979): 331. (Данашње БДС звало се Савез библиотечких радника Србије од краја 1975. до средине 1985; „Друштво библиотекара Србије: 1948–2004”, за период 1948–1992. грађу сакупила и приредила Душанка Ристић; за период 1998–2004. белешку припремила Весна Црногорац, *Библиоџекар* год. 49, бр. 1–2 (2007): 113, 147).

³ Божидар Кнежевић, Мисли, прир. Александра Вранеш (Уб: Градска библиотека „Божидар Кнежевић”, 2002), 122.

пажњом забележе допринос сваког стручњака утканог у развој Друштва.⁴ Трајање и углед Друштва у земљи и свету саткани су од прилога бројних појединаца.

Филолошки факултет Универзитета у Београду својевремено је издао књигу Мајкла Гормана *Наше непролазне вредности*, у којој аутор, разматрајући историју и филозофију библиотечких вредности, анализира негдашњи закључак Пирса Батлера: „Библиотекар по свој прилици стоји усамљен у једноставности свога прагматизма; рационализација сваког непосредног процеса по себи изгледа да задовољава његов интелектуални интерес.”⁵ Око оваквог виђења се у струци и друштву и данас спотичемо. Без икакве намере да пратим Горманову расправу о развоју филозофије библиотекарства (где има у виду, поред осталих, Дјуиа, Ранганатана, Шера, Финкса, Ротштајна), или да на било који начин улазим у евалуацију изнетих категорија и односа, истакла бих Финксову таксономију вредности, као мени најближу. Његову „личну таксономију вредности” чине: „професионалне [...], опште [...] и личне вредности”.⁶ Првој категорији припадају „филозофске” и „демократске” вредности, другој „радне”, „друштвене” и „вредности задовољства”, трећој „хуманистичке [...], идеалистичке [...], конзервативне [...] и естетске вредности”.⁷ Мислим да је досезање личног максимума у развијању и поштовању ових вредности најважнији задатак сваког од нас и нашег Библиотекарског друштва у целини. Ако рад Друштва представља удруживање стручњака који ове вредности негују, онда коначан резултат може и мора бити добробит за професионалну и људску заједницу. Дакле, Друштво треба да препознаје, подстиче и чини остваривим потребе, идеје, пројекте који доприносе развоју помињаних вредности. Треба мотивисати истраживања те врсте, треба учити из примењиване методологије и умети препознати иновацију, око које се ваља организовати. А да ли то Друштво успева? – питате ме. Верујем да успева јер то потврђују његова богата професионална лична карта, међународне и домаће награде и признања Друштву и његовим члановима, бројно чланство и завидни резултати рада комисија, секција, радних група.

⁴ Извињавам се што и у овим мојим одговорима нису поменути имена свих колега који су доприносили развоју Друштва, струке и науке.

⁵ Батлер према: Majkl Gorman, *Naše neprolazne vrednosti*, prev. Sergej Macura (Beograd: Filološki fakultet, 2007), 27.

⁶ Финкс према: Majkl Gorman, *Naše neprolazne vrednosti*, 36.

⁷ Финкс према: Majkl Gorman, *Naše neprolazne vrednosti*, 36–38.

Жељко Вучковић: Библиотекарство је професија или струка која се и даље безразложно *устиручава*. Ако је тачно, а јесте, да су информације и знање кључни развојни ресурс савременог света, логично би било да библиотекари, као професионалци који се од памтивека баве организацијом и коришћењем људског знања, имају више одважности да се изборе за бољи друштвени статус и значајнији друштвени утицај. Зато се задатак Друштва може сажети кроз једноставну формулу: јачање професионалне самосвести и друштвене одговорности библиотекара.

Јасмина Нинков: Разумљиво је, барем мени као дипломираном политикологу, да у време социјализма – који је на пијадестал уздизао колективну свест, заједничку идеологију, идеју да је друштво ту да решава све потребе појединаца и да смо сви радници, неки у фабрици, неки у библиотеци... – идеја да се расправља о појединачним потребама одређених професија није била баш популарна у тадашњем друштву. Данас, у време индивидуализма и демократије, сваки појединац је сам одговоран за своје образовање, рад и професионални развој и сам доноси одлуку и да ли ће и у којој мери бити ангажован и у својој струковној организацији. Нисам сигурна да ову чињеницу, овај *койерникански обрт*, схватају све наше колеге. Увек се очекује уместо да се допринеси! Библиотекарско друштво Србије је збир, колектив својих чланова, појединаца који су се добровољно пријавили да буду чланови и оно је управо онакво какво његови чланови желе да буде јер функционише по демократском принципу. Бити члан Друштва значи давати свој допринос и обликовању тог друштва и његовим циљевима.

Мисија и визија су такође променљиве категорије и оне се редефинишу у сваком историјском тренутку. Мислим да је то сасвим нормално. И друге организације у овој области се мењају. ИФЛА је управо извршила велике организационе промене у последњих неколико година, вођена управо потребом да омасови чланство и да омогући да се сваки појединачки глас више чује и да много више људи учествује у стварању глобалне визије библиотекарства.

Богдан Трифуновић: Библиотекарско друштво Србије данас покушава да ухвати корак са бројним променама које су се догодиле у друштвеном, економском и професионалном окружењу. Претходна реченица сугерише да је дошло до одређеног кашњења, али рекао бих да су многобројни теоретичари библиотекарства већ указали на то – и то и доказали – да библиотечно-информациона делатност није успела да се довољно брзо прилагоди новонасталом стању, па су се зато у не тако далекој прошлости постављала

и питања о сврси постојања библиотека у 21. веку. Рекао бих да је добро да постоје и таква мишљења јер она на одређени начин мотивишу и покрећу промене у библиотекарству, а тиме и у крвном националном удружењу. БДС данас наставља рад на афирмацији личности запослених у библиотекама, при чему пре свега мислим на друштвену афирмацију, у контексту боље видљивости Друштва, чланова и, посредно, струке у целини. Не желим да кажем да је запостављена професионална афирмација, она се наставља још интензивније кроз организацију стручних скупова, семинара, вебинара, форума и слично, али БДС има мандат да се бави темом унапређења професионалног и друштвеног статуса, што је, из мог досадашњег искуства, чини ми се најтежи посао. Ипак, без обзира на тешкоће, тиме се морамо бавити и верујем да ће и у будућности на том пољу бити много посла. Наиме, више пута је БДС, као удружење појединаца, показало да има снаге да подстиче иницијативе и мотивише колеге и изван свог редовног чланства.

Један од фактора преиспитивања сопствених улога у друштву/држави и стручној заједници јесте и такорећи конкурентски облик струковног удруживања и повезивања: са једне стране, и правно-нормативним путем и путем неформалних иницијатива, повезују се и сарађују библиотеке, односно одређени типови библиотека или географски блиске библиотеке, а са друге – библиотекарски, као појединци који, претпостављамо, свом професионалном идентитету придају нешто више важности и пажње. Какав је, по Вама, тренутни однос између професије, установе и делатности у пољу библиотекарства, а какав би требало да буде – имајући у виду да, мада се преклапају, ови појмови ипак нису идентични? Да ли је, на пример, професионални развој библиотекара заиста у функцији развоја делатности? Да ли устројство и начин рада наших заједница и читаве мреже библиотека у Србији заиста, а не само декларативно и нормативно, омогућавају, обезбеђују и подстичу функционално и сврховито, планско, континуирано и систематично стручно информисање, оријентисање и усавршавање свих библиотечких радника?

Александра Вранеш: Моје је искрено убеђење да је функција матичности у библиотечној делатности „можданик” и „насјеница” мреже библиотека у Србији и гарант стручног напредовања сваког чиниоца система, и појединца и институције, самим тим, финално, и задовољства корисника библиотечких услуга. Она обезбеђује, правно, административно и суштински: усмеравање деловања библиотека и професионалаца ка достизању

постављеног ширег плана и реализације идеја у струци; усклађивање финансирања библиотека са постављеним циљевима и припадајућим задацима који из те функције проистичу; подстицање библиотечких радника на стручно усавршавање и обезбеђивање модалитета континуираног учења (семинари, конференције, округли столови, пројекти, предавања) и препознавања и вредновања постигнутих резултата (лиценцирање, стручни испит, награђивање); осмишљавање и планску реализацију пројеката који почивају на међународно прихваћеним постулатима струке, националним потребама и вредностима, локалним обележјима и особеностима. Идејно, законски и функционално појединцу је омогућено да се усавршава. Како се то реализује у пракси, зна свако из сопственог искуства, условљено је односима у колективу, личном амбицијом, економским могућностима... Могу да судим на основу сопствених спознаја. Као члан Библиотекарског друштва Србије редовно добијам имејлом информације о реализованим и награђеним пројектима, објављеним књигама, личним успесима библиотекара, међународној афирмацији стручњака, о планираним конференцијама и стручним скуповима. Као наставник могу да посведочим да се бројни упосленици у библиотекама одлучују да наставе своје школовање на основним, мастер и докторским студијама на Филолошком факултету Универзитета у Београду, како би продубили своја знања из области библиотекарства, библиографије, библиотечке информатике, историје књиге и библиотека, маркетинга и менаџмента у библиотекама, архивистике, музеологије... Као корисник услуга библиотека, учествујем или присуствујем на бројним изложбама, предавањима, радионицама које су осмислили или реализовали библиотечки стручњаци. Током мог радног века, а почела сам да радим 1985. године, стасала је Катедра за библиотекарство и информатику на Филолошком факултету Универзитета у Београду, чији су развој и друштвено позиционирање мени били професионални изазов и успех, генерацијама колегиница и колега образовни и научни подстицај. Кроз размену идеја и сарадњу верујем да смо сви заједно доприносили и своме личном развоју и унапређивању рада библиотека.

Жељко Вучковић: Нисам уверен да устројство и начин рада наших заједница и читаве мреже библиотека у Србији заиста, а не само декларативно и нормативно, омогућавају, обезбеђују и подстичу функционално и сврховито, планско, континуирано и систематично стручно информисање, оријентисање и усавршавање свих библиотечких радника. Реч је о процесу који захтева системски и стратешки приступ свих актера нашег библиотекарства.

Јасмина Нинков: Библиотекарство у Србији спада у ред најдетаљније нормираних делатности. Ми имамо закон о библиотечној делатности и правилнике већ деценијама, а многе друге делатности у оквиру културе га немају или су га тек недавно добиле. Ту је све веома јасно одређено. Не видим сукоб ни проблем у „конкурентском облику удруживања”, а професионални развој библиотекара је лична ствар сваког појединца, осим у делу где мора да испуњава законске обавезе да би могао уопште да ради у професији. Професионални развој је тема од великог значаја за БДС, пре свега у области информисања својих чланова. Али је то и тема за сваког од нас појединачно и разлог да будемо чланови Друштва да бисмо пратили све ново што се дешава код нас и у свету.

Богдан Трифуновић: Мислим да је Библиотекарско друштво Србије, као удружење појединца, у најнеповољнијем положају када је реч о умрежавању, због чињенице да не постоји колективни приступ чланству. Друштво непрестано мора да доказује сваком појединцу да је оправдало своју мисију и улогу, како би задржало пажњу и поверење својих чланова. Са друге стране, мислим да је у Библиотекарском друштву концентрисана критична маса појединца заинтересованих за развој и напредак библиотечно-информационе струке, који нису посебно плаћени за то, нити се тиме баве под присилом законских и других обавеза које проистичу из радног односа и томе слично. У томе ја видим и извор снаге БДС да предњачи у одређеним сегментима свог деловања у односу на друге делове умреженог библиотекарства Србије, иако се врло често преиспитујем да ли та мрежа заиста постоји као функционални систем.

Удружење је готово увек настојало да библиотечку делатност и професију у Србији усмерава и с обзиром на развојне тенденције библиотекарства у „напреднијим”, водећим деловима света, било да је реч о конкретним вештинама и техникама рада с грађом и(ли) корисницима или пак о апстрактнијим представама о вредностима и улогама библиотечно-информационих услуга и производа у заједницама различитог типа и нивоа: које бисте трендове или тенденције издвојили као, по Вашем мишљењу, кључне за конципирање праваца развоја струке и делатности и за вредновање актуелног стања наших библиотечких и библиотекарских компетенција?

Александра Вранеш: Током своје професионалне каријере више пута сам се изнова уверавала да је библиотечка делатност у Србији промптно

одговарала на идеје, замисли, смернице, упутства која је формулисала међународна заједница. Својим чланством у међународним струковним удружењима, учешћем у раду њихових комисија, радних група, секција, наши библиотечки радници доприносили су осмишљавању и реализацији пројеката и укључивању у њих наших институција и појединаца. У наш правни систем и организацију библиотека у врло рационалном року, уз запажено ангажовање Друштва, уношени су стандарди и смернице у областима организације библиотека, каталогизације и класификације библиотечке грађе (стандардизација библиографског описа, употреба класификационог система, централизована каталогизација, каталогизација у публикацији), коришћења библиотечке грађе (међубиблиотечка позајмица), дигиталног и виртуелног библиотекарства (виртуелно умрежавање библиотека, узајамна каталогизација). Библиотеке су по дефиницији институције науке, културе и образовања, у којима нема места забранама, предрасудама, ограничењима, диференцирању по друштвено неприхватљивим узусима ни фондова ни корисника. Стога су захтеви за транскултуралношћу садржаја и програма, за развијањем отвореног приступа библиографским подацима и пуним садржајима електронски заступљених текстова изазов година у којима сада живимо и радимо. Поштовање традиције и разумевање нашег историјског бића кроз неговање и дигитализацију завичајних фондова; допуну, чување фондова старе и ретке књиге; посвећен рад на ретроспективној, текућој библиографији, са истицањем бриге и напора за развијање српске текуће библиографије – примарни су по мени пројекти у овом и сваком другом времену.

Такође, мислим да има простора за побољшавање рада школских библиотека, за осмишљавање пројеката који би окупили издаваче, библиотекарe и наставнике на заједничком и сталном послу богаћења фондова школских библиотека. Стално ми се намеће идеја организованог годишњег откупа књига за школске библиотеке, у организацији надлежног министарства, по угледу на пројекат Министарства културе и јавног информисања везан за јавне библиотеке.

Мислим да је Друштво увек имало веома разуђену и демократску структуру, која је омогућавала да сваки учесник у том систему да пуни допринос пољу свога интересовања. Потврђују то и прегледи рада Друштва од 1948. до 2007,⁸ *Правна акција Библиотекарској друштва Србије*,⁹ *Аналистичка библиографија зборника Библиотекарској друштва Србије*

⁸ „Друштво библиотекара Србије 1948–2004.”...

⁹ „Правна акта Библиотекарског друштва Србије”, *Библиотекар* год. 49, бр. 1–2 (2007): 259–288.

1996–2006.¹⁰ и Библиографија часописа Библиоџекар 1948. до 1997. године,¹¹ објављени у часопису Библиоџекар након дуже паузе у његовом излагању.

Жељко Вучковић: Наше библиотекарство мора брже и одлучније пратити развојне тенденције у развијенијем делу света и зато ми је драго да се нарочито млађе снаге укључују у међународне пројекте са доста креативности и партиципативности. При томе ваља полазити од Ифлиног одређења мисије и визије савременог библиотекарства: инспирисати, ојачати и повезати глобалну библиотекарску заједницу у циљу изградње компетентних, информисаних и активних грађана и демократског и партиципативног друштва.

Јасмина Нинков: То је једна од основних улога Друштва – праћење развоја струке у свету и повезивање са свим сличним организацијама, као и чланство и активно учешће у свим асоцијацијама које су од значаја за наш регион. Мислим на Еблиду, европски биро за јавне библиотеке и Ифлу, нашу светску организацију, пре свега, али има и других.

Као изабрани члан IFLA Europe Regional Division Committee могу да кажем да су у фокусу професионалне теме везане за циљеве одрживог развоја, новог манифеста за јавне библиотеке и развој лидерства, повезивања са значајним организацијама из културе на светском нивоу (УНЕСКО), међусобно повезивање свих библиотечких асоцијација на светском нивоу и заједнички рад на решавању глобалних проблема који утичу на професију на свим нивоима.

Богдан Трифуновић: Истина је да смо пратили шта се догађа у такозваним „развијенијим” срединама света, када је реч о новим и савременим трендовима. Веома је широк спектар тема које се могу подвести под трендове, нарочито ако размишљамо о последњих пар деценија, јер није протекло довољно времена да се правилно процени дуготрајност и суштински утицај тих трендова на друштвене или професионалне промене. По мом мишљењу, основни тренд јесте преиспитивање наше улоге у друштву и то је процес који ће обележити и наредне године. Друштво је од 2016. године отворило низ тема кроз своје конференције, које имају ту заједничку црту да се могу подвести под овај основни тренд: бавили смо

¹⁰ Ана Савић, „Аналитичка библиографија Библиотекарског друштва Србије: 1996–2006.”, Библиотекар год. 49, бр. 1–2 (2007): 289–422.

¹¹ Здравка Радуловић, Долорес Калођера Петровић, „Библиографија часописа Библиоџекар: 1948–1997.”, Библиоџекар год. 49, 1–4 (2006): 5–435.

се корисницима, заговарањем и лобирањем за библиотеке, видљивошћу струке, иновацијама као глобалним трендом, перспективама малих библиотека или библиотека у малим срединама, идејом мобилности у библиотекарству, од контекста покретљивости до практичне примене мобилних апликација у струци, сагледавањем позиције струке у свету погођеном пандемијом итд. Може се видети и из овако кратког списка да је реч о актуелним темама, „тренди” темама, јер БДС потенцира такав приступ и у том смислу се донекле разликује од других. Рекао бих да са 75 година традиције, Друштво наступа веома нетрадиционално, али у позитивном смислу, што је по мени квалитет и указује на свест о актуелном тренутку у коме живимо и радимо.

С обзиром на то да су се образовање и(ли) усавршавање библиотекара од почетка третирали као приоритетни задаци ДБС/БДС и да је перманентно образовање, под тим или неким другим називом, једна од идеја водиља Друштва, и пре и након што је стручно усавршавање законски пребачено у надлежност матичних библиотека, а акредитација програма поверена НБС, како би, по Вама, едукативна делатност Друштва данас требало да се профилише, какав образовни модел би оно могло или требало да понуди и на којим принципима би професионални развој у оквиру Друштва требало да се одвија? Колико часопис, годишња конференција и, одскора, индивидуална предавања томе реално доприносе и да ли је уопште нагласак на усавршавању и даље потребан или би неки други задатак требало да дође у први план промишљања функција и перспектива Друштва?

Александра Вранеш: Континуирано образовање у свако доба, а нарочито када нам технолошки развој и „информатичка цивилизација”¹² свакодневно постављају нове изазове, треба да буде примарни циљ друштва уопште, па и струковних друштава. Сви облици стручног усавршавања: конференције, скупови, семинари, трибине, дискусије, радионице, вебинари, предавања, објављивање стручних и научних радова (изворних и преведених), публиковање монографија и часописа, веома су захтевни и високо постављени задаци, који се само упорним свакодневним и удруженим ангажовањем могу достићи.

---

¹² Константин Константинович Кољин, „Информатичка цивилизација – каква јесте и каква ће бити”, у *Библиотешка као ојледало васељене*, изабрао, приредио и превео Доброило Арнитовић (Београд: Службени гласник: НБ „Др Ђорђе Натогошевић”, 2009), 266–269.

Можда би ваљало размислити о формулисању једног пројекта у чијем би фокусу било истраживање читања и културе читања у Србији. Једино Друштво може да има довољан капацитет стручњака за покривеност различитих аспеката ове теме и разуђену мрежу библиотека из којих би црпело податке. Мислим да би нам резултати тог истраживања помогли да репозиционирамо улогу књиге и читања у нашем друштву. Задатак је утолико озбиљнији што се суочавамо са проблемом недовољне функционалне писмености, како показују одређена истраживања школске популације, а читање може бити важан сегмент за превазилажење одређених кризних момената у овом процесу.

Било би ми драго да Друштво има у виду студенте виших година основних академских студија, као и мастер и докторских студија библиотечно-информационих наука (Филолошки факултет Универзитета у Београду, Учитељски факултет у Сомбору Универзитета у Новом Саду), као сараднике у реализацији одређених истраживања и пројеката. Подсетила бих и да је 1972. Друштво расписало наградни конкурс за студенте поводом обележавања Међународне године књиге.¹³ Мислим да би наградни конкурс за есеј, или за идејно решење неког актуелног питања или предлагање пројекта, што би наравно тек требало да се озбиљно осмисли, био мотивишући за студенте библиотечно-информационих наука, одредио би на време њихову припадност стручној заједници која уважава њихов професионални избор, а био би подстицајан и за струку јер студенти уносе свежину размишљања, неоптерећени финансијским, просторним или временским факторима.

Нека ова два предлога за сада буду довољан одговор на Ваше питање. Волела бих да о њима размислите.

Жељко Вучковић: Образовање се често и са правом сматра универзалним леком за све проблеме. Ипак, одавно је речено да је дуг пут од чињеница до мудрости, од информација до стварног знања. И овде је реч о недостатку системског приступа образовању и усавршавању библиотекара, са јасним местом и улогама свих носилаца образовних пракси. Имамо две катедре за библиотекарство, а веома скромну сарадњу са националним библиотекама, Библиотекарским друштвом и другим професионалним асоцијацијама.

---

¹³ Библиошкар, бр. 6 (1972): 779–780.

Јасмина Нинков: Образовање библиотекара је у потпуности у ингеренцији државе, односно Министарства културе, и то је прописано законом и правилницима. И тако је било одувек. Сада се још више инсистира на доживотном образовању библиотекара и то је јасна тенденција, као и у другим областима, јер се све мења веома брзо и прошла су времена кад сте од почетка рада до пензије могли да радите са истим компетенцијама. То ни на који начин не сужава простор за рад БДС у овој области, поред стручног испита и обавезног броја сати присуства на акредитованим програмима, има толико новог у нашој професији о чему уопште не говоримо и што не разматрамо. Тако да су за мене и часопис, конференција, индивидуална предавања сјајна прилика да се осветле нове теме, нови трендови...

Друштво би по мени требало да буде активније у делегирању својих чланова у секцијама Ифле и уопште у стварању атмосфере у библиотекарству да имамо шта да кажемо и на светском нивоу; да подржава чланство и успехе библиотекара из Србије и да то активно пропагира.

Богдан Трифуновић: Сматрам да је професионални развој запослених најважнији услов за развој библиотечке струке, као што мислим да је добар тим у библиотеци или окупљен око удружења највреднији ресурс којим се располаже. Квалитетни кадрови који су наставили своје стручно усавршавање након обавезног нивоа дипломирања или стручног испита – који је веома базичан, прилагођен нижим критеријумима пролазности, због запошљавања, и добрим делом неадекватан за данашње потребе рада – могу да раде на унапређењу свих сегмената наше професије – од рада са корисницима, каталогизације, дигитализације, програмске и издавачке делатности, да наведем само неке – али и на квалитетном заговарању, обезбеђивању додатних средстава кроз добре пројекте, проналажењу партнера изван струке, увођењу иновација итд. Друштво је одавно изгубило утицај на формално образовање и усавршавање библиотекара у земљи, пре свега због изградње институција образовања библиотекара и стручних кадрова, али није остало изван тока стручног усавршавања. Чак бих истакао агилност Друштва, због активности као што су редовно излажење научног часописа *Библиоџекар*, одржавање конференција, семинара итд. Не мислим да је стручно усавршавање примарни задатак Друштва, али пракса је показала да је тај аспект рада популаран и на неки начин добродошао. То би се могло довести у везу са слабошћу нашег система образовања кадрова у целини; заговорник сам промена у том смислу, ригорознијих критеријума за полагање стручног испита, ригорознијих и праведнијих критеријума за стицање виших стручних

звања, као и за лиценцирање звања, односно њихову периодичну евалуацију и ревизију.

Како оцењујете однос планова и програма БДС, са једне стране и, са друге, реалних могућности, ресурса и компетенција Друштва и његових чланова током Вашег мандата? Да ли су организација рада у Друштву и његова структура функционалне и ефикасне с обзиром на задатке које је Друштво себи задавало или их тренутно задаје?

Александра Вранеш: Друго питање које сте овом приликом поставили посматрају у контексту периода за који сте били заинтересовани у првом питању. О сразмери задатака, функционалности рада и самеравању свих поменутих параметара у текућим годинама мислим да може говорити много аргументованије и позваније од мене актуелни председник Друштва.

Када ми је стручна заједница поклонила поверење и изабрала ме за председника Друштва, било је то и за мене, а и за Катедру за библиотекарство и информатику, велико признање и подстицај. Поред наставничког искуства, имала сам тада и драгоцено искуство руковођења Одељењем за развој и унапређење библиотечке делатности Народне библиотеке Србије (2000–2002).

Структуру Друштва чинили су: Управни одбор (председница проф. др Александра Вранеш, потпредседница мр Радмила Дабановић, секретар Весна Црногорац, чланови: Милун Васић, Добрила Бегенишић, Драган Мрдаковић, Даница Оташевић, Јасмина Нинков – од 2004. до 2005. год. секретар Друштва, Јелена Станковић, Боривоје Ђорђевић, Милица Кирићански, Хадија Кријешторац, Горан Траиловић, Бранка Јовић, Драган Тошић); Надзорни одбор (Љепосава Иванковић, Љиљана Николић, Александра Настић),¹⁴ 25 подружница са својим делегатима, комисије Друштва (за: Статут – р.¹⁵ мр Радмила Дабановић; статусна и професионална питања – р. Милица Кирићански; класификацију – р. Гордана Шапоњић Кошутећ; законодавна и правна питања – Боривоје Ђорђевић; развој корисничких сервиса – р. Снежана Лађиновић; међународну сарадњу – р. Милун Васић; односе с јавношћу – р. др Гордана Стокић, професионалну етику и промоцију интелектуалних слобода – р. Гордана Вилотић; каталогизацију – р. Светлана Јанчић; развој научно-истраживачког рада у библиотекарству;

¹⁴ „Библиотекарско друштво Србије 2005–2007.”, грађу сакупила и приредила Весна Црногорац, *Библиотекар* год. 49, бр. 1–2 (2007): 181–187.

¹⁵ Скраћеница р. означава руководиоца.

издаваштво; библиотечке стандарде и нормативе; за аутоматизацију библиотеке и библиотечких портала; перманентно стручно усавршавање; развијање читалачких интересовања; евалуацију и награђивање) и секције Друштва (за: националне библиотеке; школске библиотеке – р. Љубинка Брезојевић; јавне библиотеке – р. Миљана Ђукић; матичне библиотеке – р. Весна Петровић; специјалне библиотеке – р. Драгана Милуновић; високошколске библиотеке – р. Вера Петровић).¹⁶ Јуна 2006. године формализована је кроз пријем у радни однос функција секретара, што раније није био случај, те је и то допринело стамености удружења, заједно са простором који је Народна библиотека Србије уступила Друштву на располагање.

Друштво се ангажовало на плану: доношења правних аката, Статута Друштва, одговарајућих правилника о раду управних и стручних тела Друштва и о додели награда за допринос теорији и пракси библиотекарства, учествовања у јавној расправи о Нацрту Закона о библиотечној делатности (2006), Нацрту Закона о култури (2007); потписивању Протокола о сарадњи између Самосталног синдиката културе Србије и БДС (2007); израде новог ликовног решења логотипа Друштва, повеља захвалности и чланских карата (уз које је члановима био обезбеђен попуст у појединим издавачким кућама, на пример за издања издавачких кућа Паидеа, Клио).

Друштво је било суорганизатор семинара (Пети инструктивни семинар Мреже „Библиотеке нашег окружења”, 2005; Савремена библиотека, у градским библиотекама у Убу, Деспотовцу и Бору; Савремена школска библиотека, 2007), конференција (са Филолошким факултетом у Београду: Економска улога библиотека у савременом друштву, 2004; Деца и библиотеке, 2005; Liderство у библиотекама, 2006; Информациона писменост и доживотно учење, 2007), саветовања библиотекара (Библиотеке – повезивање као императив, Златибор, 2006), стручних скупова (Библиотеке будућности, са Друштвом библиотекара Републике Српске, 2007; Библиотекар – струка и професија, са НБ „Димитрије Туцовић” у Лазаревцу).

Друштво је активно разматрало питања положаја школских библиотекара и улоге школских библиотека, као и процедуре оснивања Удружења школских библиотекара, нудећи Министарству просвете сарадњу у вези са поступком лиценцирања школских библиотекара (2006).

Пројекти које је Друштво предлагало Министарству културе прихватани су и финансирани, што је Друштву омогућавало да стабилно планира и делује на различитим пољима.

¹⁶ „Извештаји о раду подружница, комисија и секција Друштва за 2006.”, *Библиотечкар* год. 49, бр. 1–2 (2007): 238–258.

Аналитичком библиографијом прилога у *Библиоотекару* за период од 1948. до 1997. године премошћена је пауза у публикавању часописа, од броја 1–2 (1997) до броја 1–2 (2007), и обезбеђен континуитет његовог деловања.

Мислим да је Библиотекарско друштво Србије, у периоду када сам била на одговорној функцији председника његовог Управног одбора, остварило запажене резултате захваљујући изузетним професионалцима који су с вољом и зналачки радили на развијању идеја и задатака око којих бисмо се на састанцима и скупштинама договорили. Средства за рад обезбеђивали смо редовним учешћем на конкурсима Министарства културе и чланарином, али је посебно захтевна била чињеница да је требало редовно обезбеђивати средства за рад секретара Друштва. Наш рад текао је у правцима: стручног усавшавања; научног узрастања; одговорног документовања претходних и текућих истраживања; транспарентног одлучивања; иницирања отвореног дијалога на плану правне регулативе и стручног профилисања; развијања професионалног самопоштовања кроз институцију награђивања и препознавања доприноса појединаца посвећивањем научних скупова (једнодневни научни скуп посвећен академику Мирославу Пантићу 2006. године) и публикација (часопис *Библиоотекар* посвећен проф. др Десанки Стаматовић¹⁷); развијања сарадње у националним и међународним оквирима. Нарочито истичем пријатељску и континуирану професионалну комуникацију међу свим члановима Друштва.

Скромна средства, са једне, и велика енергија и изузетна стручност свих чланова Друштва, са друге стране, свакако су била у диспаритету, али је моје сећање на тај период рада, а надам се и сећање чланова Друштва, да смо сви у своме ресору пружали максимум професионалности и захваљујући томе поставили чврст ослонац за узлет Друштва у наредним годинама.

Жељко Вучковић: На скупштини Друштва 2010. један библиотекар питао ме је шта он тачно добија за своју чланарину од 500 динара годишње. Предложио сам му да размисли да ли му је припадност професионалном удружењу важније од два пива, колико износи чланарина. Нисам сигуран да ме је разумео. Упркос скромним средствима од Министарства и чланарине, у периоду 2009–2011. године успели смо да одржимо континуитет рада Друштва. Одржали смо две међународне конференције, публиковали *Библиоотекар*, обновили регионалну сарадњу, урадили нове стандарде за

¹⁷ *Библиоотекар* год. 49, бр. 3–4 (2007).

јавне библиотеке, доделили годишње награде, обележили значајне јубилеје. Посебно сам поносан на зборник под насловом *Темељне вредности савременој библиотекарској*, из 2010, који и данас може бити путоказ развоја наше професије и обнове њеног достојанства.

Јасмина Нинков: Да бих дала одговор на ово питање прочитала сам, поново, све извештаје о раду док сам ја била председник, а који су доступни на сајту БДС. И могу вам рећи да сам се изненадила, јер заборавља се – али, срећом, ту су извештаји – колико је било активности, рада, резултата, труда и компетенције свих чланова тадашњег Управног одбора. И рада тадашњег секретара, да то посебно подвучем, наше недавно преминуле колегинице Весне Црногорац. Као и свих колега који су радили у секцијама, комисијама... У том смислу могу да констатујем да смо планове и циљеве испунили амбициозно, а реалне могућности су увек биле изазов, у сваком времену и биће то и даље.

У току свог мандата веома сам се бавила организацијом рада и могућностима да Друштво буде ефикасније. Али врло често сам била усамљена у својим идејама и плановима јер и даље, рекла бих, један број наших библиотекара очекује да неко други, држава пре свега, а онда и БДС, магичним штапићем решава све што се нама чини као проблем или неправда или промена. А ми као чланови Друштва смо пре свега заслужни појединци и имамо проблем да чак и као чланови Управног одбора платимо чланарину?! А Друштво се издржава од те чланарине. У том контексту свака идеја о променама структуре и повећању ефикасности постаје врло упитна. Мој став је био и јесте да је БДС наш глас у друштву и држави, који удружен постаје много моћнији него наш појединачни професионални глас. И да је то основна функција сваке професионалне организације. Без тог професионалног гласа, нарочито у оваквом свету у коме живимо, у овој какофонији истина, свако од нас је усамљен и невидљив.

Богдан Трифуновић: Планови и програми удружења најчешће не могу реално да сагледају и предвиде обим и темпо послова које је потребно урадити на време како би они сами били у потпуности остварени. Много је фактора који неповољно утичу на то, пре свега волонтерски карактер рада, непоздани буџет БДС, у потпуности ослоњен на уплате чланарина, успешне пројекте и повремене донације, заузетост чланова управе редовним пословима, као и спољни фактори на које немамо утицаја. Додао бих ту и постојање осећаја апатије у струци, са све израженијим повлачењем у приватност дневног посла због мишљења да је све узалудно и да не можемо

утицати на окружење. Признајем да је сваки програм рада Друштва од 2016. године био амбициозно замишљен, одобрен од стране Скупштине и ниједном остварен у потпуности. То је свесна амбиција, мотивишући фактор за све који размишљају о БДС јер се управљање удружењем презело у оптерећујућој атмосфери кризе, неповерења и пољуљаног угледа. У том смислу се наметнула потреба да се на неки начин тражи више него раније, да се планови стварају, а онда да се размишља о средствима за њихову реализацију, али, руку на срце, били смо релативно успешни у том процесу свих ових година. Делимична професионализација рада Друштва постигнута је запошљавањем професионалног секретара, коме је посао да брине о све обимнијој администрацији и комуникацији. То је велика помоћ за данашњу и, надам се, будућу управу.

Организација рада Друштва зависи најпре од чланова и њихове активности и треба искрено рећи да то не функционише увек како бисмо желели када ставимо на папир одређене идеје. Покушали смо да ојачамо на првом месту рад подружница, касније и стручних тела БДС, како би се заједнички рад чланова на окупљању пренео и на осећај окупљања око БДС. Ту је постигнут видљив напредак, али лично мислим да је могло и више да се уради. Још 2017. године започет је рад на измени Статута БДС. Након годину дана рада, посао је прекинут и измена је остављена за будућност, иако је основни разлог уласка у тај посао управо и био да се промисли које статутарне измене треба учинити да би Друштво ефикасније функционисало. Верујем да ће наредна управа размишљати о овој теми јер наше стручне могућности и наш потенцијал нису били до краја искоришћени током претходна два мандата. Све што је потребно, а реално то није мали задатак, јесте да се оптимално систематизује највећи део постојећег рада у оквиру БДС и да се уведу промене у сегментима који то буду захтевали. То ће, као и све остало у вези са БДС, зависити искључиво од жеље и воље чланова да се оствари Друштво какво желимо да имамо. Ако буде препуштено само себи, онда оно реално неће ни опстати.

Разговор водила Виолеџа Стојменовић